

Onder de radar

[Meer weten ... \(http://www.eersteoptieadoptie.be/Limburg/Start/Meta/footer-folder/Cookiebeheer.html\)](http://www.eersteoptieadoptie.be/Limburg/Start/Meta/footer-folder/Cookiebeheer.html)

Verzet in Limburg - Gewapend verzet

woensdag, 14 september 2022

Tijdens WO II waren verschillende verzetsbewegingen actief. Zij vormden een ingewikkeld kluwen om het de Duitsers zo moeilijk mogelijk te maken.

Er waren verschillende groepen die op inlichtingen focusten: Clarence, Zero, Bayard, Luc-Marc. Zij speelden informatie door aan de geallieerden in Engeland en de Belgische regering in ballingschap. De Beverlose notaris Gaston Ooms was erg geliefd in zijn dorp. Bij het begin van de oorlog werd hij als burgemeester afgezet en sloot zich aan bij de Groep Bayard. In 1943 werd hij afgeluisterd, gearresteerd en naar de concentratiekampen gedeporteerd. Daar overleed hij op 6 maart 1945. In Beverlo (Beringen) werd een borstbeeld voor hem geplaatst.

Naast inlichtingendiensten waren er ook ontsnappingslijnen zoals de groep Comète/Komeet. Via een netwerk van tussenpersonen probeerde men neergestorte geallieerde piloten, joden, verzetslieden, weigeraars van de verplichte tewerkstelling, ontsnapte krijgsgevangenen ... vaak via Spanje naar Engeland te voeren.

Het gewapend verzet bestond uit Groep G, het Geheim Leger en de partizanen. Groep G hield zich bezig met sabotage en werkte nauw samen met de Britten. Het Geheim Leger bestond vooral uit oud-militairen, was Belgisch gezind en hield zich ook bezig met sabotage. Hun leider in Limburg was Tony Lambrechts. De partizanen waren de gewapende vleugel van het Onafhankelijkheidsfront, de communistische verzetsbeweging. Max De Vries vertelt over hoe hij de partizanen in Limburg oprichtte en indeelde. In de zomer van 1942 wist een verrader in de organisatie binnen te dringen en in de Genkse afdelingen vielen toen vele arrestaties te betreuren.

[Meer info \(http://www.onderderadar.be/\)](http://www.onderderadar.be/)

- [Onder de radar \(http://www.eersteoptieadoptie.be/erfgoedonderderadar\)](http://www.eersteoptieadoptie.be/erfgoedonderderadar)

[Lees de tekstversie \(#\)](#)

BEELD

cirkelvormige radar met draaiende elektromagnetische golven
in de cirkel: de grenzen van de provincie Limburg
rechts en links: oorlogsvliegtuigen en vallende bommen
geluid van elektromagnetische golven

TITEL IN BEELD

“Onder de RADAR”
Verzet in Limburg
Gewapend verzet

BEELD

historische luchtfoto van Wellen en videobeelden van het oude kerkhof van Wellen

BEELD

Cyril Rubens, historicus, staat op het oude kerkhof van Wellen

CYRIL RUBENS VERTELT

De Belgische verzetsbewegingen tijdens de Tweede Wereldoorlog vormden een ingewikkeld kluwen, omdat alle initiatieven in het geheim moesten doorgaan en zo weinig mogelijk personen van die of andere actie op de hoogte mochten worden gebracht. Kwestie om de Duitse bezetter niet op hun spoor te brengen. Vandaar een poging om de hoofdzaken overzichtelijk voor te stellen.

BEELD

historische foto van een herdenkingscertificaat van lidmaatschap van groepering Clarence en een lidkaart voor het verlenen van hulp aan geallieerde piloten

CYRIL RUBENS VERTELT

Vooreerst waren er de Belgicistische inlichtingendiensten, zoals de groeperingen Clarence, Zero, Bayard of Luc-Marc, die hier te lande spioneerden en informatie doorspeelden aan de geallieerden in Engeland, niet in de laatste plaats aan de Belgische regering die daar een onderkomen had gevonden. Dat doorspelen gebeurde op verschillende manieren: radio-operateurs werden ingeschakeld; microfilms doorgegeven via Zuid-Europa, ... Zelfs postduiven werden ingeschakeld. Een onverschrokken spion was destijds de Beverlose notaris en oud-burgemeester Gaston Ooms.

BEELD

historische foto van Gaston Ooms

BEELD

Marc Bertrands, historicus, staat op een rustige plaats met struiken op de achtergrond

MARC BERTRANDS VERTELT

Als er ooit in het dorp Beverlo, vandaag een deelgemeente van Beringen, een sociale motor is geweest – en ik spreek dan van de jaren twintig van de vorige eeuw - dan is dat zeker de toenmalige notaris Gaston Ooms geweest.

BEELD

videobeelden van het borstbeeld van Gaston Ooms op het Burgemeester Heymansplein in Beverlo en historische foto van een toneelopvoering en een wielerkoeers in Beverlo

MARC BERTRANDS VERTELT

Hij inspireerde alles en iedereen in het dorp. Hij regisseerde toneelspelen, hij dirigeerde de lokale muziekmaatschappij. De grootste wielervedetten vanuit het buitenland en het binnenland werden in die tijd naar Beverlo uitgenodigd om wielercriteriums te rijden. De Beverlonaren werden uitgenodigd door hem om luchtdopen mee te maken in een luchtballon nota bene, we spreken nog altijd ik herhaal het van de jaren twintig en dertig van de vorige eeuw. Dat was fenomenaal en de Beverlonaren wisten dat de appreciëren en zij beloonden Gaston Ooms met een klinkende overwinning tijdens de gemeentelijke verkiezingen van 1938.

BEELD

historische foto's van Gaston Ooms in burgemeestersjerp

MARC BERTRANDS VERTELT

Begin '39 werd hij als burgemeester ingehaald aan de grenzen van Beverlo. Dat was een eerbetoon dat destijds alleen was weggelegd voor nieuwbenoemde pastoors, maar Gaston Ooms viel het te beurt. Het zouden mooie jaren worden, maar dan kwam de Tweede Wereldoorlog en in 1941 zetten de Duitsers hem als burgemeester af, zoals dat zoveel gebeurde in het Vlaamse land, in het Waalse land trouwens ook. Gaston Ooms verdween van dat moment af uit het straatbeeld. Hij was niet meer de inspirator van Beverlo, hij belandde in het verzet. Hij sloot zich aan bij verschillende verzetsgroeperingen en de voornaamste daarvan was de Groep Bayard, een inlichtings- en actiedienst die rechtstreeks in contact stond met de Belgische Regering, die op dat ogenblik in Engeland in asiel verbleef. Wij weten uit heel berouwbare bron dat Gaston Ooms rechtstreeks contact had met bijvoorbeeld iemand als Paul van Zeeland, ook aanwezig in Londen, maar in de jaren dertig nog premier van een zakenkabinet in België. In 1943 wordt Gaston Ooms tijdens een van zijn verzetsactiviteiten met twee van zijn kompanen afgeluisterd, verraden en uiteindelijk in september '43 gearresteerd door de Duitsers. En hem wachten dan op Belgisch grondgebied drie verschillende gevangenen en uiteindelijk in 1944 wanneer de Duitsers al op de vlucht zijn, drie Duitse gevangenen.

BEELD

historische foto's van concentratiekamp Flossenburg

MARC BERTRANDS VERTELT

En in het najaar van '44 wordt hij in Duitsland veroordeeld tot een verblijf in het Duitse concentratiekamp Flossenburg dat lag aan de Duits-Tsjechische grens. En daar moest Gaston Ooms, die daar in december 1944 aankwam, dwangarbeider worden.

BEELD

historische foto van gevangen in de steengroeve van Flossenburg

MARC BERTRANDS VERTELT

Hij moest graniet kappen uit de granietgroeve. De Notaris die in zijn leven maar één werktuig in handen had gehad, dat was een vulpen, moest daar werken met houweel en met de hamer. Dat was een werk dat hij niet gewoon was. Bovendien was het wintertijd, december '44. De gvingenen hadden weinig eten; ze hadden niet de gepaste kledij en Gaston Ooms is stelselmatig achteruitgegaan, wat zijn gezondheid betreft. Op 6 maart 1945, enkele maanden na zijn aankomst in Flossenburg is hij van uitputting gestorven. Een maand verder, eind april 1945, bevrijdden de Amerikanen Flossenburg en ze hebben daar een aantal gestorven gevangenen gevonden, die ze hebben begraven in een massagraf.

BEELD

historische foto's van het massagraf in Flossenburg

MARC BERTRANDS VERTELT

En met aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid ligt Gaston oms in dat massagraf op het grondgebied van het kamp. Gaston Ooms' dood is pas in Beverlo bekend geworden in 1947, twee jaar na de oorlog. Toen kwam er een Duits schrijven toe in het dorp waar bevestigd werd dat Gaston Ooms in Flossenburg was omgekomen. En de redevoering, die intussen in Beverlo door Gaston Ooms' rechterhand Louis Vandermere al was opgesteld om de notaris-burgemeester opnieuw te verwelkomen wanneer hij opnieuw zijn opwachting zou maken in Beverlo, die is er nooit gekomen. De tekst is opgesteld, wordt vandaag nog altijd bewaard, maar ze is nooit gehouden.

BEELD

historische foto van de rouwhulde voor Gaston Ooms

MARC BERTRANDS VERTELT

En die redevoering, die jubelredevoering, die is toen vervangen moeten worden door een fenomenale en masaal bijgewoonde rouwhulde in Beverlo, bijgewoond door alle dorpelingen, door alle Beverlonaren om te gedenken dat Gaston Ooms voltooid verleden tijd was.

BEELD

Historische affiche voor de rouwhulde van Gaston Ooms en zijn doodsprentje

MARC BERTRANDS VERTELT

In 2006 heeft de Heemkundige Kring van Beverlo inspanningen gedaan om in het dorpscentrum toch nog herinnering te brengen aan Gaston Ooms en is er ter attentie van hem een borstbeeld geplaatst.

BEELD

videobeelden van het borstbeeld van Gaston Ooms op het Burgemeester Heymansplein in Beverlo

MARC BERTRANDS VERTELT

Dat staat er vandaag nog altijd. Beverlo zal Gaston Ooms nooit vergeten.

BEELD

videobeelden van het oude kerkhof van Wellen en foto van het insigne van de groep Comète/Komeet

CYRIL RUBENS VERTELT

De ontsnappingslijnen, zoals de groep Comète/Komeet, trachtten personen voor wie de grond hier te heet onder de voeten was geworden, veilig naar Engeland te versassen. Dat gebeurde vooral via Spanje en omdat de keten van België tot in Zuid-Europa zo lang was, bleek zo'n transactie niet zonder risico.

BEELD

foto van een certificaat van pilotenhulp uitgereikt door de Royal Airforce aan Limburgse vrouw

CYRIL RUBENS VERTELT

Vooraf geallieerde piloten die in België een noodlanding hadden moeten maken, verzetslui die opgespoord werden, ontsnapte krijgsgevangenen, joden, ... maakten gebruik van deze ontsnappingsroutes.

BEELD

videobeelden van het oude kerkhof van Wellen

CYRIL RUBENS VERTELT

Vaderlandslievende weerstanders die zich bezighielden met sabotage en gewapend verzet, vervoegden o.a. Groep G, het Geheim Leger en de Partizanen.

BEELD

historische foto van een verzetsman in uniform, lidkaarten van het Geheim Leger, historische foto van een gesaboteerde trein

CYRIL RUBENS VERTELT

Groep G werkte nauw samen met de Britten en hield zich in België vooral bezig met sabotage: spoorbouten losschroeven, remslangen doorsnijden, suiker toevoegen aan brandstof, spoortunnels of brugpijlers vernielen, ... Alles was goed om het normale werkverkeer van de Duitsers in België te hinderen.

BEELD

historische foto's van de top van het Geheim Leger in Limburg, historische foto van een opgeblazen brug, historische foto's van Tony Lambrechts

CYRIL RUBENS VERTELT

Het Geheim Leger herbergde oud-militairen die zich niet bij de nederlaag van mei 1940 wilden neerleggen. Vooral vanaf juni 1944 was de groep actief met het hinderen van de bezetter door spoorwegbruggen, sluizen en tunnels te vernietigen, Duitse communicatielijnen op te blazen en via guerilla-acties de vijand te bestoken. In Limburg was Tony Lambrechts de leider van het Geheim Leger.

BEELD

historische foto van een affiche van het Onafhankelijkheidsfront en een verzetsman in uniform van het onafhankelijkheidsfront

CYRIL RUBENS VERTELT

De Partizanen vormden de gewapende vleugel van het Onafhankelijkheidsfront, dat gegroeid was uit de Belgische Communistische Partij en gefinancierd werd door Moskou. Zij onderscheidden zich vooral vanaf 1942 in het uitschakelen van collaborateurs, verklikkers en Duitse militairen. Honderden aanslagen staan op hun conto. Vooraanstaand in deze groepering was de Wellenaar Max De Vries, die zich al verdienstelijk had gemaakt in de sluikpers, maar ook de partizanenbeweging in Zuid-Limburg oprichtte.

BEELD

Max De Vries, partizaan, zit in zijn woonkamer

MAX DE VRIES VERTELT

Ik ben dus een paar weken, een tien dagen, ik weet niet precies meer hoelang, later vertrokken uit Maastricht terug naar huis.

BEELD

historische foto van de jonge Max De Vries en een foto van het gezin De Vries bij hun woning in Wellen

MAX DE VRIES VERTELT

En na enkele dagen uitgerust te hebben van dat alles bij mijn ouders, heb ik mij de vraag gesteld: "wat nu?" Ik was anti-fascist, had al wat ervaring in de politieke strijd en ik

stel mij de vraag: “wat nu?” Ik heb direct gedacht aan die kameraad die ik in Tongeren had in het kader van de solidariteitsbeweging ten gunste van de Spaanse Republikeinen en ik ben die gaan opzoeken.

BEELD

historische foto van Paul Dourée

MAX DE VRIES VERTELT

Die man, die heette Paul Dourée. Hij had ook de oorlog meegemaakt en we hebben elkaar gepolst: “wat denk je ervan?” We waren helemaal op dezelfde golflengte. Dus we moeten iets doen, wij gaan iets doen. En toen hebben we daar besloten met z’n tweeën dat we veiligheidshalve een organisatie zouden proberen op te richten gebaseerd op groepen van drie. Wij hadden gehoord van die organisatie, van dergelijke clandestiene organisaties in de Balkanlanden, in het Tsaristische Rusland ... en wij zouden dat nadoen. Groepen van drie oprichten. Dat wil zeggen om te beginnen dat elk van ons beiden zou z’n groepje van drie oprichten.

BEELD

historische foto van de leden van de Verzameling

MAX DE VRIES VERTELT

En voila, had ik niet alleen mijn groep van drie, ik had meteen een groep van zes. Ik had een dubbele groep. Ik mijn vriendin, Ernest Braeken, Menten en de twee gebroeders Vanherle. Dan zijn we op 1 september ‘40 bij elkaar gekomen in het huis van mijn ouders op de Bloemenstraat in Wellen, die drie uit Tongeren en mijn groep van zes. We hebben besloten dus om een organisatie op te richten. Die organisatie moest een naam krijgen en die hebben we genoemd: “Verzameling”. Verzameling, eigenlijk in de geest van het Volksfront, dat bestaan had in Frankrijk en in Spanje. Alle mensen die tegen de Duitsers zijn samen, ongezien hun politieke, filosofische of godsdienstige overtuigingen. Dus een groep “Verzameling”. We hebben die groep Verzameling opgericht op 1 september ‘40 en dan moest er overgegaan worden tot de daad.

BEELD

historische affiche van het Onafhankelijkheidsfront dat oproept om aan te sluiten bij de Partizanen

MAX DE VRIES VERTELT

We zijn nu in de zomer van ‘42. Toen hebben de eerste grote aanhoudingen plaatsgevonden, vooral in het Genkse. Want in de groep van Jan Swinkels, daar was een verrader binnengedrongen een Gestapoagent en die heette Somers. Ik heb die Somers gekend. Maar ik had een schuilnaam, ik had een oorlogsnaam en we hadden allemaal ondertussen een oorlogsnaam. Wanneer ik contact had in Genk met Jan Swinkels, die de commandant in het Genkse was, was Somers daar aanwezig. Hij was erin geslaagd het vertrouwen te winnen van Swinkels en wij discussiëren daar met z’n drieën. En hij was een Gestapoagent. Maar hij kende mij alleen maar als Max [Max De Vries’ echte voornaam is Laurens] en wist niet waar ik woonde. Dus hij heeft mij niet kunnen verraden. Maar hij heeft wel Swinkels zelf en de twee gebroeders Vanherle en een tien of vijftien anderen kunnen verraden en die zijn in de zomer van ‘42 opgepakt.

BEELD

historische foto van de gevangenis van Hasselt

MAX DE VRIES VERTELT

Die zijn eerst naar de gevangenis van gebracht, van Hasselt naar de Begijnenstraat in Antwerpen, vandaar naar Breendonk en dan van Breendonk naar Oostenrijk. Want die hele groep heeft dan gezeten in Mauthausen en in Gusen daar in Oostenrijk. Daar hebben ze de hele oorlog doorgebracht. De twee gebroeders Vanherle en ook Swinkels zijn er levend uitgekomen, ja.

BEELD

historische foto van een groep verzetlui van de Witte Brigade

TEKST IN BEELD

met dank aan

Marc Bertrands, Eddy Vanderpoel – Focus History,

Alex Marut – Taskforce Liberty,

Freddy Hamonts, Dépot d’Histoires,

Samuel Pauwels – Nationaal Museum van de Weerstand

www.onderderadar.be (<http://www.onderderadar.be>)

logo provincie Limburg

Bekijk ook onze andere films over verzet in Limburg